

УДК 378.14

Анна ДОБРОВОЛЬСЬКА

кандидат фізико-математичних наук, доцент,
доцент кафедри медичної інформатики, медичної і біологічної фізики
Івано-Франківського національного медичного університету, м. Івано-Франківськ, Україна,
e-mail: anna68@meta.ua

ВИЩА МЕДИЧНА І ФАРМАЦЕВТИЧНА ОСВІТА: КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД І ЙОГО ОСВІТНІ КОНСТРУКТИ

У статті акцентовано увагу на компетентнісному підході, що використовується в сучасній вищій медичній і фармацевтичній освіті з метою формування компетенцій і компетентностей майбутніх лікарів і провізорів. Схарактеризовано сутність понять «компетентний», «компетенція», «компетентність». Проаналізовано тлумачення поняття «компетентний», а також понять «компетенція» і «компетентність» як освітніх конструктів компетентнісного підходу, які сформульовані в наукових джерелах. Акцентовано увагу на аспектах, у межах яких розглядається поняття «компетенція» в наукових дослідженнях. Вказано походження поняття «компетентність». Зазначено концептуальні етапи еволюції поняття «компетентність», а також підходи (біхевіористський, загальний, когнітивний) до його трактування. Вказано категорії, до яких можна віднести компетентності майбутніх фахівців, котрих набувають у процесі освіти, а також можливі рівні (мінімальний, медіальний, максимальний) таких компетентностей. Акцентовано увагу на компонентах структури компетентності особистості, які розглядаються в межах мотиваційного, когнітивного, поведінкового, ціннісно-змістового й емоційно-вольового аспектів, а також на системі функцій компетентності (мотиваційно-спонукальна, гностична, діяльнісна, ціннісно-рефлексивна, емоційно-вольова, комунікативна) в структурі особистості. Проаналізовано зарубіжний досвід у вивченні питання компетентнісного підходу і його освітніх конструктів. Розглянуто питання становлення компетентнісного підходу, а також схарактеризовано його етапи. Схарактеризовано ключові, загальногалузеві (загальнопредметні) і предметні компетентності. Отримано висновок про доцільність використання компетентнісного підходу і його освітніх конструктів у сучасній вищій медичній і фармацевтичній освіті.

Ключові слова: аспекти, етапи, категорії, компетентнісна освіта, компетентнісний підхід, компетентність, компетенції, компоненти, рівні, функції.

Соціальні вимоги до вищої медичної і фармацевтичної освіти сьогодення, поштовхом для появи котрих слугували прискорення темпів розвитку суспільства в цілому, розвиток ринкових відносин, перехід до громадянського суспільства з ринковою економікою, інформатизація суспільства на всіх рівнях його функціонування, передбачають, що сучасні лікарі і провізори в процесі професійної діяльності мають:

- бути готовими до змін – проявляти мобільність, динамізм, конструктивність;
- бути універсальними професіоналами – мати здатність змінювати сфери і способи діяльності;
- вміти робити вибір і приймати рішення, володіючи обмеженими ресурсами;
- вміти оперативно знаходити інформацію і використовувати її для вирішення виникаючих завдань і проблем [40].

У наш час кваліфікація лікаря чи провізора повинна поєднуватись з його вмінням ухвалювати рішення і відповідати за їх наслідки. Тому сучасна вища медична і фармацевтична освіта спрямована на формування в майбутніх фахівців окрім таких якостей як конструктивність, динамізм, мобільність, гнучкість, ще й здатності до інноваційної діяльності. Це обумовлює побудову такої системи навчання у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах (ВМ(Ф)НЗ), яка забезпечувала б підготовку компетентних лікарів і провізорів, котрі спроможні жити та працювати в сучасному інформаційно-інноваційному суспільстві.

Зважаючи на можливість міграції фахівців у межах не тільки України, але й світу, виникає необхідність в їх швидкій адаптації з метою отримання роботи та успішного життя в суспільстві. Тому компетентності і

компетенції, набуті майбутніми лікарями і провізорами в процесі вищої освіти, забезпечують їх орієнтування в сучасному інформаційному суспільстві, на ринку праці, а також можливість здобувати в подальшому освіту [33].

Компетентнісний підхід у системі вищої і загальної середньої освіти досліджують вітчизняні науковці В. Бедь, Н. Бібік, І. Бургун, М. Головань, О. Гончарова, Л. Дибкова, Т. Кристопчук, О. Локшина, О. Овчарук, О. Онопрієнко, О. Пометун, А. Чабан, І. Чемерис, В. Ягупов [1; 2; 4; 11; 12; 13; 26; 28; 32-35; 41; 57; 58; 61] та інші.

Компетентнісний підхід є предметом дослідження учених Росії, зокрема Ю. Варданян, В. Введенського, В. Загвязинського, Е. Зеєра, І. Зимньої, С. Змейова, М. Кяерст, І. Погорелової, Г. Селевка, Е. Симанюка, В. Сластеніна, Ю. Татура, А. Хуторського, С. Шишова [5-7; 14; 15; 17-21; 27; 40; 45; 51; 56; 59] та інших.

Як методологічну основу забезпечення цілей, змісту та якості вищої освіти компетентнісний підхід вивчали і вивчають зарубіжні дослідники P. Hager, W. Hutmacher, M. Mulder, D. Rychen, M. Smith, J. Spector, R. White [66; 67; 70; 74; 76-78] та інші.

Метою статті є розгляд питання щодо доцільності використання компетентнісного підходу і його освітніх конструктив у вищій медичній і фармацевтичній освіті.

Для функціонування системи вищої медичної і фармацевтичної освіти важливо, що розвиток національної системи освіти відбувається адекватно сучасним інтеграційним і глобалізаційним процесам, вимогам переходу до постіндустріальної цивілізації, що забезпечить стійкий рух і розвиток України в XXI столітті, інтегрування національної системи освіти в європейський і світовий освітній простір. Стратегічним напрямком державної політики в сфері освіти, як зазначено в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. [30], є оновлення цілей і змісту освіти на основі компетентнісного підходу та особистісної зорієнтації, врахування світового досвіду і принципів сталого розвитку.

А. Хуторський висловив думку, що компетентнісний підхід забезпечує «цілісний досвід вирішення життєвих проблем, виконання

ключових (тобто таких, які належать багатьом соціальним сферам) функцій, соціальних ролей, компетенцій за умови, що предметне знання не зникає зі структури освіченості, а виконує в ній підпорядковану роль» [56].

Е. Зеєр і Е. Симанюк вважають, що пріоритетною орієнтацією компетентнісного підходу є його спрямованість на вектори освіти, а саме на навченість, самовизначення, самоактуалізацію, соціалізацію і розвиток індивідуальності суб'єктів освітнього процесу [15].

В. Загвязинський дотримується думки, що компетентнісний підхід має на меті перехід:

- від предметного викладання і вивчення до інтегрованого навчання, цілісного освітнього процесу і неперервної самоосвіти;
- до комплексної діагностики навчальної успішності і розвитку;
- від фіксування «залишкових» знань до визначення рівня кваліфікації, рівня професіоналізму, готовності до діяльності (ціннісно-орієнтаційної, психологічної, практичної), до самореалізації, конкурентоспроможності на ринку праці, соціальної і професійної мобільності, готовності до подальшої неперервної освіти [14].

Варто зазначити, що кінцевим результатом освітнього процесу в профільних вищих навчальних закладах (ВНЗ) за компетентнісного підходу є розвиток певних особистісних якостей майбутніх лікарів і провізорів. За традиційного підходу до процесу освіти такі якості формуються виключно під час набуття особами, котрі навчаються, необхідних знань, а компетентнісний підхід має на меті отримання майбутніми фахівцями досвіду самостійного вирішення проблем.

Дослухаючись до думки І. Бургуна, можна стверджувати, що компетентнісний підхід до вищої медичної і фармацевтичної освіти порівняно з традиційним, не заперечуючи значущості набутих у процесі освіти знань, умінь і навичок, акцентує увагу на формуванні і розвитку в осіб, які навчаються, готовності до вирішення завдань, котрі виникають під час професійної діяльності, соціальної практики, в реальному житті [4].

Визначальними категоріями для компетентнісного підходу є поняття «компетентний», «компетенція», «компетентність», що певним

чином співвідносяться, тобто є взаємопов'язаними поняттями.

Зробимо спробу схарактеризувати сутність цих понять. Якщо зважати на філологічні тонкощі, то можна виокремити дві протилежні точки зору щодо неї. Одна з них полягає в тому, що поняття «компетентність» не містить жодних принципово нових компонентів, які б не відображали обсяг поняття «вміння».

Протилежна точка зору відображає інтуїтивне уявлення про те, що компетентнісний підхід найбільш повно відображає всі аспекти процесу модернізації професійної освіти, тому що він:

- дає відповіді на запити освітнього середовища;
- проявляється через оновлення змісту освітнього процесу у відповідь на зміну соціально-економічної реальності;
- є узагальненою умовою здатності людини ефективно діяти у виробничій сфері;
- подає компетентність як радикальний засіб модернізації сучасної професійної освіти;
- передбачає для компетентності можливість перенесення здатності в умови, відмінні від тих, в яких ця компетентність виникла;
- дозволяє розглядати компетентність як готовність фахівця долучитися до певної діяльності або як атрибут підготовки до майбутньої професійної діяльності [56].

На думку Г. Селевка компетенції і компетентності можна розглядати як освітні конструкти компетентнісного підходу, котрий орієнтує освіту на створення умов для оволодіння комплексом знань, умінь, навичок, досвідом практичної творчої діяльності, необхідних випускнику навчального закладу для виживання і стійкої життєдіяльності в сучасних умовах [45].

У наведених тлумаченнях поняття «компетентний» (табл. 1) йдеться про людину, яка володіє відповідною компетенцією. Тобто, змістом поняття «компетентний» є характеристика особистісних якостей людини, однією з котрих є володіння нею компетенцією.

Тлумачення, наведені в різних наукових джерелах і різними авторами (табл. 2), дозволяють розуміти компетенції як реальні вимоги до засвоєння сукупності знань, способів діяльності, досвіду ставлень з певної галузі знань, якостей особистості.

Відсутність єдиного підходу до визначення поняття «компетенція», на наш погляд, обумовлена складністю самого поняття, а також великою кількістю і багатогранністю його властивостей.

Аналізуючи тлумачення поняття «компетенція» (табл. 2), можна дійти висновку, що:

- в одних тлумаченнях акцент зроблено на зовнішніх діях, а в інших – на внутрішніх особливостях особистості;

Таблиця 1

Дефініція поняття «компетентний»

Джерело	Трактування
<i>Великий тлумачний словник сучасної української мови</i>	<i>Компетентний</i> – це той, який: <ul style="list-style-type: none"> – має достатні знання в якій-небудь галузі; – з чимось добре обізнаний; – тямущий; – ґрунтується на знанні; – кваліфікований; – має певні повноваження; – повноправний, повновладний [8]
<i>Словник іноземних слів</i>	<i>Компетентний</i> – це той, який: <ul style="list-style-type: none"> – досвідчений у певній галузі; – добре обізнаний; – тямущий; – ґрунтується на знанні; – кваліфікований; – має певні повноваження; – повноправний, повноважний, повноправний у розв'язанні якоїсь справи [48]
<i>Тлумачний словник російської мови</i>	<i>Компетентний</i> – це той, який: <ul style="list-style-type: none"> – знаючий, обізнаний, авторитетний в якій-небудь галузі; – володіє компетенцією [52]

- знання завжди є передумовою вмінь;
- деякі тлумачення поняття «компетенція» передбачають наявність системи цінностей і ставлень.

У більшості тлумачень поняття «компетенція» трактують як:

- властивість або якість особистості;
- потенційну здатність особистості виконувати різноманітні завдання;
- сукупність знань, умінь, навичок і способів діяльності особистості, які взаємопов'язані між собою, необхідні для здійснення якісної продуктивної діяльності і задані відповідно до певного кола предметів і процесів.

У підсумку такого аналізу можна стверджувати, що поняття «компетенція» в наукових джерелах розглядається в певних аспектах (табл. 3).

Нагадаємо, що Рада Європи ініціювала проведення симпозиуму (Берн, 27-30 березня 1996 р.), центральним питанням котрого були реформи освіти, впровадження яких передба-

чало оволодіння суб'єктами освітнього процесу певними компетенціями. На цьому симпозиумі з доповіддю «Ключові компетенції для Європи» («Key Competencies for Europe») виступив експерт W. Nutmacher, у котрій було наведено п'ять ключових компетенцій, визначених Радою Європи, якими «мають бути оснащені молоді європейці», тобто такі, що необхідні кожному освіченому громадянину об'єднаної Європи з метою зведення системи освіти та вимог до випускників різних навчальних закладів на території єдиної Європи до спільного знаменника, визначення певного орієнтира, на який необхідно націлюватись під час складання освітніх програм [67].

Варто зазначити, що провідний розробник компетенцій G. Halasz вважав, що метою визначення і формування компетенцій є збереження демократичного відкритого суспільства, мультилінгвізм, мультикультура, нові вимоги ринку, розвиток комплексних організацій, економічні зміни тощо [18].

Таблиця 2

Дефініція поняття «компетенція»

Джерело або прізвище автора	Трактування
<i>Сучасний словник іноземних слів</i>	<i>Компетенція</i> – це: – коло повноважень якої-небудь установи або особистості; – коло питань, в яких хто-небудь добре обізнаний [49]
<i>Великий енциклопедичний словник</i>	<i>Компетенція</i> – це знання і досвід у тій або іншій галузі [3]
<i>Новий тлумачний словник української мови</i>	<i>Компетенція</i> – це: – добра обізнаність із чим-небудь; – коло повноважень якої-небудь організації, установи, особи [31]
<i>В. Краєвський, А. Хуторський</i>	<i>Компетенція</i> – це низка питань, з якими добре обізнана людина і має певний практичний досвід [25]
<i>В. Введенський</i>	<i>Компетенція</i> – це сукупність конкретних професійних і функціональних характеристик [7]
<i>І. Зимня</i>	<i>Компетенція</i> – це деякі внутрішні, потенційні психологічні новоутворення (знання, уявлення, програми (алгоритми) дій, системи цінностей та ставлень), які згодом виявляються в компетентностях людини як актуальних, діяльнісних проявах [18]
<i>А. Субетто</i>	<i>Компетенція</i> – це сукупність знань, умінь і навичок, які набуті під час навчання і необхідні для виконання конкретної роботи [50]
<i>Н. Бібік</i>	<i>Компетенція</i> – це вимоги до засвоєння учнями сукупності знань, способів діяльності, досвіду [2]
<i>С. Шишов</i>	<i>Компетенція</i> – це загальна здібність, яка ґрунтується на знаннях, досвіді, цінностях, схильностях, котрі набуті в навчанні [59]
<i>Е. Зеєр, Е. Симанюк</i>	<i>Компетенція</i> – це загальна здатність фахівця мобілізувати в професійній діяльності знання, вміння і навички, а також узагальнені способи виконання дій, що обумовлюють здатність діяти самостійно і відповідально в межах компетентності, котра виявляється і проявляється в конкретних ситуаціях, визначених обставинах і є інтеграцією знань, умінь, досвіду із соціально-професійною ситуацією [16]

Таблиця 3

Аспекти, в межах яких розглядається поняття «компетенція» в наукових джерелах

Аспекти	Характеристика
<i>I-й аспект</i>	– як коло питань, в яких особа має бути обізнана; – як коло повноважень, делегованих суб'єкту (посадовцю, органу управління, групі тощо)
<i>II-й аспект</i>	– як досвід, інформаційний ресурс, знання в певній предметній галузі, якими володіє суб'єкт
<i>III-й аспект</i>	– як соціально задана вимога до підготовки особистості в певній сфері

У межах вироблення єдиних підходів до здійснення процесу освіти в умовах Болонського процесу був реалізований (розпочатий у 2001 р.) європейський проект TUNING («Tuning Education Structures in Europe» – «Гармонізація освітніх структур в Європі», що фінансувався Європейською комісією, апробується в Іспанії і Нідерландах, в якому взяли участь 140 університетів з 25 країн світу, котрі підписали Болонську декларацію [42]. Він був спрямований на досягнення її цілей на інституційному рівні і мав на меті визначення точок конвергенції і вироблення загального розуміння змісту кваліфікацій за рівнями в термінах компетенцій і результатів навчання [23]. У межах цього проекту були виокремлені групи компетенцій, а саме загальні і спеціальні (професійні) компетенції [40].

Разом з моделлю компетенцій, розробленою в межах реалізації проекту TUNING, існує велика кількість авторських моделей. Достатньо цікавими, на наш погляд, є міркування І. Зимньої, яка висловила думку, що в межах компетентнісного підходу для кожної спеціальності потрібно виокремити 10 основних компетенцій, розподілених на 3 групи, які мають бути сформовані в кожного суб'єкта освітнього процесу [18].

Багато авторів, даючи визначення поняттям «компетентність» і «компетенція», не завжди розмежовують соціальне життя особистості і її трудову діяльність. Тому в науці

існує два підходи до трактування цих понять. Одні вчені вважають, що вони є синонімами (здебільшого це вчені західних країн), а інші розмежовують їх. Наслідком цього поняття «компетентність» і «компетенція» не мають чіткого розуміння як у вітчизняній, так і в міжнародній науковій спільноті.

Вважається, що поняття «компетентність» має грецьке та латинське коріння. Так німецький вчений W. Brezinka прослідковує думку, що воно походить від слова *aretē*, яке в стародавній Греції означало «вищість», «добродесність», «майстерність», «вміння» [76]. Вчені з Голандії M. Mulder, T. Weigel, K. Collins поняття «компетентність» співставляють з грецьким словом *κακότης*, яке ще в працях Платона (427 (428) – 347 (348) рр. до н. е.) відображене в сенсі якості особистості чогось досягати [70]. У латинській мові це поняття з'являється пізніше і вже трактується як «здатність». Англійською, французькою і голландською мовами поняття «компетентність», на думку вчених, було сприйняте в XVI столітті [76].

Еволюцію поняття «компетентність», як вважає американський дослідник P. Hager, можна поділити на три концептуальні етапи (табл. 4) [66].

Дослідники M. Mulder, T. Weigel, K. Collins дотримуються думки, що до трактування поняття «компетентність» можна застосувати три підходи (табл. 5) [70].

Таблиця 4

Концептуальні етапи еволюції поняття «компетентність»

Етап	Характеристика
I-й етап (60–70-ті рр. XX ст.)	біхевіористичне трактування поняття, коли компетентність розуміється як проста демонстрація діяльності
II-й етап (70–90-ті рр. XX ст.)	компетентності трактуються як загальні навички, які визначають характер майбутньої діяльності або виконання певних дій
III-й етап (з кінця 80-х – початку 90-х рр. XX ст.)	компетентність починають розглядати з позиції того, що вона потребує наявності елемента виконання, а також володіння індивідуумом певними інтелектуальними, моральними і соціальними якостями

Підходи до трактування поняття «компетентність»

Підхід	Характеристика
<i>Біхевіористський</i>	компетентність розглядалась як характеристика індивідуума, що забезпечує виконання певної діяльності
<i>Загальний</i>	слугував основою для розвитку ключових характеристик особистості; компетентність трактувалась, як така, що не стосується конкретного контексту
<i>Когнітивний</i>	збагатив феномен компетентності ментальними аспектами, не відкидаючи складову «виконання»

Зважаючи на використання поняття «компетентність» в європейській освіті, були проведені детальні дослідження його сутнісних характеристик, а саме:

- М. Romainville розглядає *компетентність* як певну «здатність» або «потенціал» особистості для ефективного виконання дій у конкретному контексті;
- Ph. Perrenoud вважає, що *компетентність* – це здатність діяти ефективно в конкретних ситуаціях, що базується на знаннях;
- J. Coolahan розглядає *компетентність* як загальну здатність, що базується на знаннях та досвіді, яку набув індивідуум через освітню практику;
- F. E. Weinert вважає, що *компетентність* – це спеціальна система здатностей, умінь і навичок, які є необхідними або достатніми для досягнення певної цілі [68].

За підсумками тривалих дискусії щодо поняття «компетентність» ученим вдалося дійти висновку, що:

- компетентність може проявлятися тільки у визначеному контексті;
- компетентність завжди є результатом, вона є характеристикою того, що може робити індивідуум, а не описує процес, під час якого він набув цю компетентність;
- для вимірювання здатності індивідуума щось робити, потрібні чітко визначені і затверджені стандарти;
- компетентність є мірою того, що індивідуум може робити в конкретно визначений час [76].

У вітчизняній науці термін «компетентність» з'явився в дослідженнях, пов'язаних з вивченням питань професійного становлення особистості, професійної діяльності [39].

І. Чемерис вважає, що поняття «компетентність» і «компетенція» не можуть відрізнитися за сферою використання, але вони мають різнопланову багатокомпонентну структуру, тому компетенцію неможливо розглядати як структурну одиницю компетентності [58].

На думку Л. Дибкової компетентність становить сукупність взаємопов'язаних компонентів, котрі називають компетенціями [13].

Аналізуючи наведені трактування поняття «компетентність» (табл. 6), можна дійти висновку, що в них акцентується увага на сутнісних характеристиках компетентності, а саме на:

- ефективному використанні здібностей і здатностей особистості, що дозволяє їй плідно здійснювати професійну діяльність;
- володінні особистістю знаннями, вміннями і навичками, а також застосуванні нею здібностей і здатностей під час роботи за фахом при одночасній автономності і гнучкості в процесі вирішення професійних завдань і проблем;
- розвиненій співпраці з колегами і професійним міжособистісним середовищем;
- інтегрованому поєднанні знань, здатностей і налаштувань, оптимальних для виконання професійної діяльності в сучасному інформаційному суспільстві;
- здатності здійснювати професійну діяльність у широкому форматі контекстів ефективно, з високим ступенем саморегулювання, саморефлексії і самооцінювання;
- швидкій, гнучкій і адаптивній реакції особистості на динаміку зміни інформаційно-освітнього середовища і соціуму [11].

Вище викладене дозволяє стверджувати, що основними характеристиками компетентності є її багатофункціональність, багатомірність, надпредметність, дієвість, універсальність, об'ємність, інтелектуальна насиченість, соціальність [12].

Дефініція поняття «компетентність»

Джерело або прізвище автора	Трактування
1	2
<i>Словник іноземних слів</i>	<i>Компетентність</i> – це володіння знаннями, які дозволяють судити про що-небудь, висловлювати вагому, авторитетну думку [47]
<i>Міжнародна комісія Ради Європи</i>	<i>Компетентності</i> – це загальні, або ключові, вміння, базові вміння, фундаментальні шляхи навчання, ключові кваліфікації, кроснавчальні вміння або навички, ключові уявлення, опори, або опорні знання [77]
<i>Міжнародний департамент стандартів для навчання, досягнення та освіти (International Board of Standards for Training, Performance and Instruction – IBSTPI)</i>	<i>Компетентність</i> – це спроможність кваліфіковано провадити діяльність, виконувати завдання або роботу. <i>Компетентність</i> – це набір знань, навичок і ставлень, що дають змогу особистості ефективно діяти або виконувати певні функції, спрямовані на досягнення певних стандартів у професійній галузі або певній діяльності [77]. Для полегшення здійснення процесу оцінювання компетентностей Департамент запропонував виокремлювати з цього поняття такі індикатори, як <i>набуті знання, вміння, навички і навчальні досягнення</i>
<i>Експерти програми «DeSeCo»</i>	<i>Компетентність</i> – це здатність успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, діяти й виконувати поставлені завдання. Кожна компетентність побудована на комбінації (поєднанні) взаємовідповідних пізнавальних ставлень і практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань і вмінь, усього того, що можна мобілізувати для активної дії (схема побудови внутрішньої структури компетентності) [62]
<i>Експерти країн Європейського Союзу</i>	<i>Компетентність</i> – це здатність застосовувати знання й уміння, що забезпечує активне використання навчальних досягнень у нових ситуаціях [73]
<i>ЮНЕСКО</i>	<i>Компетентність</i> – це поєднання знань, умінь, цінностей і ставлень, застосованих у повсякденні [73]
<i>Експерти країн Європейського Союзу, Міністерство освіти Норвегії, Департамент технічної освіти та професійної підготовки</i>	<i>Компетентність</i> – це здатність застосовувати знання та вміння ефективно і творчо в міжособистісних відносинах, тобто ситуаціях, що передбачають взаємодію з іншими людьми в соціальному контексті так само, як і в професійних ситуаціях [73]. <i>Компетентність</i> – це поняття, що логічно походить від ставлень до цінностей, та від умінь до знань
<i>Дж. Равен</i>	<i>Компетентність</i> – це специфічна здатність людини, необхідна для ефективного виконання конкретної діяльності в певній предметній галузі, яка передбачає наявність у людини вузькоспеціальних знань, особливого роду предметних навичок, способів мислення, розуміння відповідальності за свої дії [44]
<i>Г. Селевко</i>	<i>Компетентність</i> – це інтегральна здатність особистості, яка виявляється в її загальній здатності і готовності до діяльності, що ґрунтується на знаннях і досвіді, набутих у процесі навчання і соціалізації, та орієнтовані на самостійну й успішну участь у діяльності [45]
<i>О. Пометун</i>	<i>Компетентність</i> – це спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, що їх набувають у процесі навчання, котрі дозволяють людині визначати, тобто ідентифікувати і розв'язувати, незалежно від контексту (від ситуації) проблеми, характерні для певної сфери діяльності. <i>Компетентність</i> – це результативно-діялісна характеристика освіти [41]
<i>Ю. Татур</i>	<i>Компетентність</i> спеціаліста з вищою освітою – це проявлені ним на практиці прагнення і здатності (готовність) реалізувати свій потенціал (знання, вміння, досвід, особистісні якості тощо) для успішної творчої (продуктивної) діяльності в професійній і соціальній сфері, усвідомлюючи її соціальну значущість і особисту відповідальність за результати цієї діяльності, необхідність її постійного удосконалення [51]

1	2
<i>М. Холодна</i>	<i>Компетентність</i> – це особливий тип організації предметно-специфічних знань, що дозволяють приймати ефективні рішення у відповідній галузі діяльності [53]
<i>Ю. Варданян</i>	<i>Компетентність</i> (у широкому сенсі) – це ступінь соціальної та психологічної зрілості людини, яка передбачає певний рівень психічного розвитку особистості, психологічну готовність до певного виду діяльності, що дозволяє індивідууму успішно функціонувати в суспільстві та інтегруватися в нього [6]. <i>Компетентність</i> (у вузькому сенсі) – це діяльнісна характеристики, міра інтегрованості людини в діяльність, що передбачає певну світоглядну спрямованість особистості, ціннісне ставлення до діяльності та її предметів [6]
<i>Ю. Варданян, В. Сластенін</i>	<i>Компетентність</i> – це готовність і здатність особистості використовувати теоретичні знання і практичний досвід для вирішення визначених завдань [5]
<i>В. Краєвський, А. Хуторський</i>	<i>Компетентність</i> – це поєднання відповідних знань і здібностей у певній галузі, що дають змогу робити обґрунтовані висновки про цю галузь та вільно й активно здійснювати в ній діяльність [25]
<i>С. Шишов, В. Кальней</i>	<i>Компетентність</i> – це здатність (уміння) діяти на основі здобутих знань. <i>Компетентність</i> – це можливість здійснення самостійної діяльності, яка містить такі аспекти як готовність до цілепокладання, готовність до оцінювання, готовність до дії, готовність до рефлексії [60]
<i>В. Ягунов</i>	<i>Компетентність</i> – це підготовленість до здійснення певної професійної діяльності та наявність професійно важливих якостей фахівця, котрі сприяють цій діяльності [61]
<i>М. Кяерст</i>	<i>Компетентність</i> – це один з компонентів особистості або сукупності відомих властивостей особи, що обумовлюють успіх у вирішенні основних завдань. <i>Компетентність</i> – це система відомих властивостей особи, що виявляються в результативності вирішення проблемних завдань. <i>Компетентність</i> – це одна з властивостей особи, що сприяє ефективному вирішенню проблем, котрі зустрічаються у сфері діяльності людини і здійснюються в інтересах даної установи [27]
<i>В. Петрук</i>	<i>Компетентність</i> – це здатність застосовувати знання і вміння ефективно і творчо в міжособистісних стосунках-ситуаціях, що передбачають взаємодію з іншими людьми в соціальному контексті так само, як і в професійних ситуаціях [38]
<i>А. Чабан</i>	<i>Компетентність</i> – це реальна здатність індивідуума досягти заданого результату або мети [57]
<i>В. Введенський</i>	<i>Компетентність</i> – це певна особистісна якість [7]
<i>С. Змейов</i>	<i>Компетентність</i> – це категорія, яка характеризує ступінь оволодіння конкретною особою тими чи іншими компетенціями [21]
<i>А. Маркова</i>	<i>Компетентність</i> – це індивідуальна характеристика ступеня відповідності вимогам професії. <i>Компетентність</i> – це володіння людиною здатністю й умінням виконувати певні трудові функції [29]
<i>О. Крисан</i>	<i>Компетентність</i> – це своєрідний комплекс знань, умінь і ставлень, котрі набуваються в навчанні і дозволяють людині розуміти, тобто ідентифікувати та оцінювати в різних контекстах, проблеми, що є характерними для різних сфер діяльності [41]

У доповіді для ЮНЕСКО «Освіта: прихований скарб» («Learning: The treasure within», 1996 р.), котру підготувала Міжнародна комісія з освіти для XXI століття, її голова J. Delors, сформулював чотири напрямки («the four pillars of education» – чотири стовпи освіти, тобто глобальні компетентності) стосовно розбудови освіти:

- «learning to know» (навчитися знати) – обов'язкова умова для навчання впро-

довж життя шляхом широкої академічної освіти з поглибленим вивченням певних спеціальних предметів;

- «learning to do» (навчитися робити) – можливість людини діяти в різноманітних, зокрема і в непередбачуваних, ситуаціях, працювати в команді;
- «learning to live together, learning to live with others» (навчитися жити разом, навчитися жити з іншими) – знання і розуміння культури традицій, духовних

Таблиця 7

Категорії компетентностей

Категорія	Компетентності
I-а категорія «Використовувати засоби у взаємодії»	– використовувати мову, символи та тексти у взаємодії; – використовувати знання та інформацію у взаємодії;
II-а категорія «Взаємодіяти в гетерогенних групах»	– будувати стосунки з іншими; – працювати в команді; – вирішувати конфлікти
III-я категорія «Діяти автономно»	– розробляти та реалізовувати життєві плани і персональні проекти; – захищати свої права, інтереси і потреби

цінностей інших народів для формування моралі мирного співіснування між народами і країнами;

- «learning to be» (*навчитися бути*) – вміння і навички, необхідні для повної реалізації природних задатків кожної людини, таких як увага, естетичний смак, здатність до спілкування, фізична сила тощо [69].

ОЕСД (Організація економічного співробітництва і розвитку) в 1997 р. ініціювала проведення дослідження «Визначення і відбір компетентностей: теоретичні і концептуальні засади» («Definition and Selection of Competencies: Theoretical and Conceptual Foundations» або «DeSeCo»), яке було розпочато в межах Федерального статистичного департаменту Швейцарії і Національного центру освітньої статистики США і Канади, метою котрого було систематизувати й узагальнити досвід багатьох країн, а також дібрати ключові компетентності, що є спільними для всіх країн незалежно від національних особливостей [62].

У цьому дослідженні поняття «компетентність» розглядалось з позиції функціонального або потребо-зорієнтованого підходу, бо на думку експертів для реалізації кожної

компетентності необхідно ефективно інтегрувати зовнішні потреби, індивідуальні характеристики (включаючи етичні і ціннісні), а також контекст. Зважаючи на це дослідження, поняття «компетентність» стало можливим трактувати як комбінацію взаємопов'язаних когнітивних і практичних знань, умінь, мотивацій, етичних і ціннісних характеристик, ставлень, емоцій та інших соціальних і поведінкових компонентів, які разом можуть бути мобілізовані для ефективної діяльності в конкретному контексті [72].

За результатами дослідження була розроблена схема, в якій компетентності були віднесені до відповідних категорій (табл. 7) [74].

За результатами дослідження стало очевидним, що, аналізуючи володіння індивідуумом компетентностями, потрібно брати до уваги не тільки факт володіння чи не володіння компетентністю, а також визначати рівень оволодіння нею, тобто необхідно робити висновок про рівневу природу компетентностей [28].

Так С. Петрович стверджує, що компетентність може бути різного рівня (табл. 8) [37].

Таблиця 8

Рівні компетентності

Рівень компетентності	Характеристика
Мінімальний	Передбачає: – мобільність знань (наявність елементів ідентифікації, розпізнання, відтворення, розуміння, перетворення, компонування інформації)
Медіальний	Передбачає: – мобільність знань; – гнучкість методу (наявність елементів застосування, перенесення знань і способів дій, аналізу і синтезу в пошуковій діяльності)
Максимальний	Передбачає: – мобільність знань; – гнучкість методу; – критичне мислення (наявність елементів оцінювання інформації, вміння знаходити і виправляти помилки, елементів самоконтролю тощо)

У документі «Ключові компетентності. Концепт, що розвивається в загальній обов'язковій освіті» («Key competences. A developing concept in general compulsory education»), який був сформований за результати дослідження, проведеного в 2002 р. Європейською комісією під адмініструванням *EURYDICE (Інформаційна мережа з освіти в Європі)*, ключові компетентності визначаються як такі, що:

- є вигідними як для кожної окремої особистості, так і для суспільства в цілому;
- надають можливість індивідууму інтегруватись у суспільство (в знайомих і незнайомих ситуаціях), при цьому зберігаючи його/її незалежність;
- сприяють постійному удосконаленню знань і навичок особистості відповідно до потреб часу [68].

Європейським Союзом з урахуванням попередніх напрацювань у 2005 р. був розроблений документ «Ключові компетентності для навчання протягом життя. Європейська довідкова система» («Key competences for lifelong learning. European Reference Framework»), в якому поняття «компетентність» трактується як «комбінація знань, умінь і ставлень у відповідному контексті», а ключову компетентність розглядають як таку, що «її потребують індивідууми для особистісного розвитку, активного громадянства, соціальної інтеграції і зайнятості» [64].

Перелік восьми ключових компетентностей для навчання впродовж життя, якими повинен володіти кожний європеєць (*key competences for lifelong learning – Recommendation of the European Parliament*), визначені Європейським парламентом у Рекомендаціях 2006/962/ЄС (*Recommendation 2006/962/EU*), включає:

- навички рахування і письма / компетентність у галузі рідної мови;
- базові компетентності в галузі математики, природничих наук і технологій / математична, фундаментальна природничо-наукова і технічна компетентності;

- іноземні мови / компетентність у сфері іноземних мов;
- використання інноваційних технологій / цифрова (комп'ютерна) компетентність;
- здатність та уміння навчатися / навчальна компетентність;
- соціальні навички / міжособистісна, міжкультурна і соціальна компетентності, а також громадянська компетентність;
- підприємницькі навички / компетентність підприємництва;
- загальна культура й етика / культурна компетентність [65].

Для кожної з цих ключових компетентностей було сформульовано визначення, а також наведений перелік відповідних знань (*knowledge*), умінь (*skills*) і цінностей (*attitudes*).

До складу концептуальної структури ключових компетентностей, необхідних кожній людині у перспективі неперервної освіти, на думку представників *OECD* у межах міжнародної міждисциплінарної програми «*DeSeCo*», належать автономна діяльність, інтерактивне використання засобів, уміння функціонувати в соціально-гетерогенних групах [35].

І. Зимня, визначаючи компетентність як актуальну якість, яку формує особистість, і котра базується на знаннях, а також як інтелектуально й особистісно зумовлену соціально-професійну характеристику людини, виокремлює такі компоненти в структурі компетентності (табл. 9) [20]:

Структура компетентності, як вважає М. Головань, визначається системою функцій компетентності в структурі особистості (табл. 10) [11].

Для якомога повнішого висвітлення стану досліджуваної проблеми звернемося до короткого аналізу зарубіжного досвіду.

Науковці європейських країн вважають, що набуття людиною знань, умінь і навичок, спрямованих на удосконалення її компетентності,

Таблиця 9

Компоненти структури компетентності особистості

Аспект	Компонент
<i>Мотиваційний</i>	готовність до прояву компетентності – мобілізація сил суб'єктів освітнього процесу
<i>Когнітивний</i>	володіння знаннями щодо змісту компетентності
<i>Поведінковий</i>	досвід прояву компетентності в різноманітних стандартних і нестандартних ситуаціях
<i>Ціннісно-змістовний</i>	відношення до змісту компетентності й об'єктів її застосування
<i>Емоційно-вольовий</i>	емоційно-вольова регуляція процесу і результату прояву компетентності

Система функцій компетентності в структурі особистості

Функція	Характеристики
<i>Мотиваційно-спонукальна</i>	– набуття думками зрілої форми; – розвиток мотивів, цінностей, спрямованості в особистості, яка прагне самоствердитись у діяльності, реалізувати творчий потенціал, проявити здібності, набути авторитету
<i>Гностична</i>	– активізація пізнавальної та інтелектуальної діяльності осіб за рахунок збільшення цікавості до об'єкту пізнання, засвоєння накопичених знань, розширення кругозору, ерудиції, збільшення освіченості, націлених на перспективний розвиток особистості
<i>Діяльнісна</i>	– відображення у вигляді вмінь і навичок знань, набутих у практичній діяльності
<i>Ціннісно-рефлексивна</i>	– оцінне відношення й усвідомлення людиною власних знань, поведінки, інтересів, ідеалів і мотивів; – цілісне оцінювання самого себе як особистості
<i>Емоційно-вольова</i>	– прояв у людини здатності до вольових напружень, мобілізації сил у подоланні труднощів у процесі пізнавальної або професійної діяльності, наполегливості, витривалості, стриманості
<i>Комунікативна</i>	– комунікабельність, відкритість до спілкування, збагачення в процесі міжособистісної взаємодії

сприяє інтелектуальному і культурному розвитку особистості, формуванню в неї здатності швидко реагувати на запити часу [34].

Представники Кембріджського екзаменаційного синдикату М. Холстед і Т. Орджі акцентують увагу на тому, що раніше метою іспитів у Кембріджському університеті була перевірка розвитку знань і вмінь майбутніх фахівців. Зараз під час вступу до цього університету враховується ще й володіння вступниками компетенціями, бо завданням вищої освіти на сьогодні є не тільки набуття майбутніми фахівцями знань, умінь і навичок, але й підвищення рівня їх компетенцій [54].

До компетенцій, які необхідно враховувати при підготовці компетентного, висококваліфікованого фахівця, незалежно від його професійної спрямованості, в системі сертифікації компетенцій, розроблених OCR (екзаменаційною комісією Оксфорда-Кембриджа) відносять комунікації, операції з числами, інформаційні технології, роботу з людьми, удосконалення здібностей до навчання і підвищення результативності, вирішення проблем, розвиток особистісних компетенцій [41].

Зарубіжні дослідники Cl. Beelische, M. Linnard, B. Rey, L. Turkal, M. Joras та інші поняття «компетенція» тлумачать не як набір здатностей, знань і вмінь, а як здатність чи готовність мобілізувати всі ресурси (організовані в систему знання і вміння, навички, здібності і психологічні якості), необхідні для виконання завдання на високому рівні, адекватні конкретній ситуації, тобто відповідно до цілей і умов перебігу процесу [1].

Британський підхід до структури компетентності є чітким відображенням системи освіти у Великобританії, в межах якої існує національний навчальний план з підготовки молоді і дорослих до фахової діяльності [10]. Британські вчені під компетентністю розуміють сукупність професійних кваліфікацій, які констатують здатність робітника виконувати конкретну роботу на рівні, що його встановлює стандарт, у діапазоні певних обставин і в умовах, якщо вимоги змінюються [10]. Головним завданням, що вирішується під час реалізації компетентнісного підходу, є визначення елементів діяльності, спрямованої на досягнення кінцевого результату, за умови, що працівники проявляють компетентність у тій мірі, в якій їхня діяльність досягає або перевершує описані стандарти [71].

Американський підхід до структури компетентності спрямований на виявлення її поведінкових характеристик. У межах цього підходу компетенцію розглядають як «основний поведінковий аспект або характеристику, що може проявлятися в ефективних і/або успішних діях, і яка залежить від контексту дії, організаційних чинників і чинників середовища, а також характеристик професійної діяльності» [63].

У науковій літературі США враховують, що за певний час після закінчення вищого закладу освіти одержані знання застарівають через те, що з'являється нова інформація, а компетентність фахівця знижується на 50% [9]. У зв'язку з цим, як стверджує Б. Вульфсон, котрий досліджував розвиток післядипломної

освіти в розвинутих країнах, фігурує особлива одиниця виміру знань фахівця – період напіврозпаду компетентності. Це означає, що в американському підході простежується спроба включити до структури компетентності навички, котрі дозволяють швидко оцінювати ситуацію та знаходити оригінальні виходи з неї, тобто даний підхід передбачає включення до структури компетентності фахівця творчого компонента діяльності.

У Франції відповідно до «Національного реєстру професійної сертифікації» дотримуються думки, що працівник повинен мати певний набір різних технологічних базових і супутніх компетенцій, здібностей і здатностей, які вимагаються для виконання конкретної роботи.

Науковці Швейцарії, Канади, США (експерти програми «DeSeCo») під поняттям «компетентність» розуміють здатність особистості успішно задовольняти індивідуальні і соціальні потреби, діяти і виконувати поставлені завдання за умови, що кожна компетентність є комбінацією (поєднанням) взаємовідповідних знань, умінь, практичних навичок, емоцій, ставлень і цінностей, поведінкових компонентів, котрі можна залучити для активних дій з метою ефективною реалізації в різних соціальних сферах [34].

Звернемося до історії становлення компетентнісного підходу.

Освіта, зорієнтована на компетенції (*competence-based education – CBE*), розвивалась у 70-х роках ХХ ст. у США в загальному контексті поняття «компетенція».

G. Ryle (праця «The Concept of Mind», 1949 р.) визначив поняття «компетенція» як готовність до виконання професійних завдань [75].

R. W. White у 1959 р. у праці «Motivation reconsidered: The concept of competence» доповнив поняття «компетенція» характеристикою індивідуальних рис особистості, акцентувавши увагу на спрямованості і мотивації, які повинні забезпечувати бездоганне виконання роботи та здійснення професійної діяльності [78].

Компетентнісний підхід формувався в загальному контексті трактування поняття «компетенція», котре запропонував у 1965 р. N. Chomsky стосовно теорії мови, зокрема трансформаційної граматики.

Проблема дослідження компетенції одержала наукове обґрунтування на конференції «Компетенція: аналіз, критика, переоцінка», яка відбулась у травні 1980 р. у Державному університеті штату Пенсильванія (США) [24]. За результатами цього дослідження і багатьох інших усі дослідники, які вивчали і продовжують вивчати природу компетенцій, відзначають їх багатоплановий і системний характер.

Поняття «компетентнісна освіта» виникло у США у 60-х роках, але було сформоване лише наприкінці 80-х – на початку 90-х років ХХ ст. у зв'язку з новими вимогами бізнесу до випускників ВНЗ щодо їх неграмотності та неспроможності застосовувати професійні знання і вміння під час конкретних виробничих ситуацій [46].

У 80-х роках уряд Великобританії, прагнучи підвищити конкурентоспроможність випускників ВНЗ на ринку праці з огляду на дефіцит кваліфікованих фахівців, сформував новий підхід до професійно-технічної освіти на основі поняття «компетентність», що започаткувало розроблення нових професійно-технічних кваліфікацій, в основу котрих були покладені професійні стандарти компетентності. Окрім того, така реформа професійно-технічної освіти дозволила розробити модель кваліфікацій на основі поняття «компетентність», а також створити єдину загальнонаціональну систему виробничих кваліфікацій, що в подальшому сприяло розробленню подібних моделей в інших країнах Співдружності націй і Європейського Союзу. У 1986 р. концепція компетентнісно зорієнтованої освіти була взята у Великобританії за основу національної системи кваліфікаційних стандартів.

Початок упровадження компетентнісного підходу у Франції припадає на 80-ті, а сталий розвиток – на 90-ті роки ХХ ст. Воно було пов'язане з необхідністю розроблення нових моделей компетенцій, з визначенням ролі підприємств у їх розвитку, а також пройшло декілька стадій:

- виникнення самої ідеї в організаціях;
- розроблення інструментарію для практиків і консультантів;
- формування концептуального уявлення про компетенції;
- формування критичних підходів [26].

Як зазначає І. Бургун, запровадження компетентнісного підходу в систему освіти Німеччини передбачало розроблення професійно-технічних компетенцій дій, особистісних і соціальних компетенцій. У Нідерландах компетентнісний підхід ґрунтується на необхідності вивчення взаємозв'язку між різними типами навчального середовища, розумінні індивідуумами процесів навчання і результатів навчання в термінах навчальної діяльності і результатів тестування [4].

Аналіз наукових досліджень (В. Бедь, І. Зимня, О. Пометун, Дж. Равен, А. Хуторський, G. Ryle, R. White [1; 19; 41; 43; 55; 56; 75; 78] та інших) надає можливість умовно виокремити три основні етапи становлення компетентнісного підходу в освіті (табл. 11).

Варто зазначити, що ключові компетентності:

- є синтетичними, тобто вони поєднують певний комплекс знань, умінь і ставлень, які набуваються впродовж засвоєння всього змісту освіти;
- не пов'язані з конкретною дисципліною, бо їх можна набути під час засвоєння не однієї дисципліни, а тільки декількох або всіх одночасно, тобто, використовуючи всі навчальні можливості, пропонувані формальною і неформальною освітою;
- можуть бути метафорично визначені як «процедурні знання» суб'єктів освітнього процесу, котрі формуються в них після того, як вони «забувають» фактичні знання, здобуті в процесі освіти [41].

Таблиця 11

Етапи становлення компетентнісного підходу в освіті

Етап	Характеристика
<i>I-й етап</i> (60–70-ті рр. ХХ ст.)	<ul style="list-style-type: none"> – вводиться в науковий апарат категорія «компетенція», яку стали використовувати в теорії навчання мовам під час досліджень різних видів мовної компетенції; – D. Нумес уводить поняття «комунікативна компетентність»; – створюються передумови для розмежування понять «компетенція», «компетентність»
<i>II-й етап</i> (70–90-ті рр. ХХ ст.)	<ul style="list-style-type: none"> – використовуються категорії «компетенція», «компетентність» у теорії та практиці навчання мові (особливо нерідній), спілкування, а також щодо аналізу професіоналізму фахівців в управлінні, керівництві, менеджменті, в навчанні спілкуванню; – Дж. Равен (1984 р.) розробляє зміст поняття «соціальні компетенції / компетентності»; – створюється перелік ключових компетентностей (Дж. Равен у своїй книзі «Компетентність у сучасному суспільстві: виявлення, розвиток і реалізація» дає розширене тлумачення терміну «компетентність», визначає перелік ключових компетентностей, основну увагу зосереджуючи на категоріях «готовність», «упевненість», «здатність», «відповідальність», котрі характерні людині); – формується компетентнісний підхід (<i>CBE</i>)
<i>III-й етап</i> (з кінця 80-х – початку 90-х рр. ХХ ст.)	<ul style="list-style-type: none"> – досліджується компетентність як науково-освітня категорія; – визначаються основні компоненти компетентнісної освіти (формування знань, умінь і цінностей особистості); – впроваджується компетентнісний підхід у практику освітньої діяльності за умови, що компетенції розглядаються як головні складові компетентнісно зорієнтованого навчання; – виокремлюється система компетентностей в освіті, яка має ієрархічну структуру, рівні котрої складають: <ul style="list-style-type: none"> • ключові компетентності (<i>між- і надпредметні компетентності</i>) – визначають здатність людини здійснювати складні поліфункціональні, полі предметні і культурно доцільні види діяльності, ефективно вирішувати актуальні, індивідуальні, соціальні та інші проблеми; • загальногалузеві (<i>загальнопредметні</i>) компетентності – набуваються особою впродовж засвоєння змісту тієї чи іншої освітньої галузі у <i>ВНЗ</i> (в усіх класах середньої школи), відображають її розуміння «способу існування» відповідної галузі, тобто того місця, яке ця галузь займає в суспільстві, а також уміння застосовувати їх на практиці в межах культурно доцільної діяльності для вирішення індивідуальних і соціальних проблем; • предметні (<i>спеціально-предметні</i>) компетентності – набуваються особою впродовж вивчення навчальної дисципліни у <i>ВНЗ</i> протягом конкретного навчального року або ступеня навчання (того чи іншого предмета в усіх класах середньої школи); – реалізується Болонський процес

Поняття «ключові компетентності» вперше з'явилося в 1992 р. в проекті Європейського Союзу «Середня освіта в Європі». З цих пір цей термін починають використовувати, характеризуючи кваліфікаційні вимоги до педагогічних кадрів [36].

На думку О. Овчарук *ключові компетентності* – це багатовимірне утворення, що належить до загальногалузевого змісту освітніх стандартів та є спеціальним способом структурований комплекс якостей особистості, які дають можливість ефективно брати участь у багатьох соціальних сферах і роблять внесок у розвиток якості суспільства та особистого успіху, що можуть бути застосовані в багатьох життєвих сферах. Ключові компетентності за своїм характером є наскрізними і мають досягатись у процесі навчання через усі без винятку предмети і виховні заходи [32].

Напрацювання фахівців *OECD* дозволили дійти висновків, що:

- формування компетентностей є результатом взаємодії багатьох різноманітних чинників;
- сучасне життя водночас вимагає від людини набуття певного набору, комплексу компетентностей, які називаються ключовими;
- вибір ключових компетентностей повинен відбуватися на фундаментальному рівні, враховуючи актуальні світоглядні ідеї щодо суспільства й індивідуума та їх взаємодії;
- під час відбору та ідентифікації ключових компетентностей має бути врахований вплив культурного й інших контекстів того чи іншого суспільства, країни;
- на відбір та ідентифікацію ключових компетентностей впливають суб'єктивні чинники, пов'язані з самою особистістю, а саме її вік, стать, соціальний статус тощо;
- визначення і відбір ключових компетентностей потребує широкого обговорення серед різних фахівців і представників різноманітних соціальних груп [34].

Найпростіший перелік ключових компетентностей, на нашу думку, подає А. Хуторський, а саме: вивчати, шукати, думати, співпрацювати, братися до справи, адаптуватися [55; 56].

О. Пометун вважає, що загальногалузеві (загальнопредметні) компетентності визна-

чаються для кожної освітньої галузі і розвиваються впродовж усього терміну навчання. Вони відрізняються високим ступенем узагальненості і комплексності [41]. На думку дослідниці предметні (спеціальнопредметні) компетентності визначаються для кожного предмета і для кожного року навчання, ґрунтуючись на загальнопредметних компетентностях, і є стадіями або рівнями їх набуття.

Доцільно зазначити, що в психологічних дослідженнях поняття «компетентність» здебільшого розглядається як:

- рівень професійного розвитку індивідуума;
- елемент загальної психологічної характеристики індивідуума [37].

На думку Е. Зеєра, А. Павлової, Е. Симанюка, відбір основних компетентностей особистості обумовлений тим, що:

- формування компетентностей залежить від рівня інтелектуального розвитку особистості;
- ключові компетентності є надпредметними, міждисциплінарними і багатофункціональними;
- ключові компетентності включають різні особистісні якості, інтелектуальні здібності, комунікативні вміння [17].

За результатами дискусій, проведених в умовах реалізації проекту «Освітня політика та освіта «рівний-рівному» (2004 р.), організованого в межах проекту *ПРООН (Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй)*, українські педагоги запропонували свій перелік ключових компетентностей [22].

У підсумку варто зазначити, що особливостю сучасного етапу розвитку вищої медичної і фармацевтичної освіти є:

- інтеграція системи освіти України в світовий освітній простір;
- реалізація Закону України «Про вищу освіту»;
- перехід до нових галузевих стандартів вищої освіти України (2016 р.);
- системний опис професійних кваліфікацій випускників *ВМ(Ф)НЗ* у термінах їх загальних і професійних компетентностей, перелік яких передбачений стандартами вищої освіти України (другий (магістерський) рівень) для галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальностей 221 «Стоматологія», 222 «Медицина», 226 «Фармація» (2016 р.).

Аналізуючи ці компетентності і погоджуюсь з думкою О. Пометун [41], можна стверджувати, що їх сформованість визначає готовність випускників *ВМ(Ф)НЗ* до професійної діяльності, подальшого особистісного розвитку, активної участі в житті інформаційного суспільства і виконання в ньому нових ролей. Це дає

підстави дотримуватись думки, що компетентнісна освіта у *ВМ(Ф)НЗ*, котра базується на компетентнісному підході і його освітніх конструктах, є одним з вагомих чинників, які обумовлюють втілення стратегії розвитку системи охорони здоров'я і фармацевтичної галузі України на сучасному етапі їх функціонування.

Список використаних джерел

1. Бедь В. Компетентнісний підхід в процесі модернізації ВНЗ [Електронний ресурс] / В. Бедь, М. Артьомова // Освіта регіону. — 2011. — № 5. — С. 43-51. — Режим доступу : <http://social-science.com.ua/article/691>.
2. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід : рефлексивний аналіз застосування / Н. М. Бібік // Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. — К. : «К.І.С.», 2004. — С. 45—50.
3. Большой энциклопедический словарь: В 2-х т. / Гл. ред. А. М. Прохоров. — М. : Советская энциклопедия, 1991. — Т. 1. — 963 с. — Т. 2. — 768 с.
4. Бургун І. В. Актуальність упровадження компетентнісного підходу в освітню практику / І. В. Бургун // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. — 2010. — № 1 (2). — С. 159-165.
5. Варданян Ю. В. Становление и развитие профессиональной компетентности педагога и психолога : Монография. 2-е изд. Под научн. ред. В. А. Слостенина / Ю. В. Варданян. — М., 2002. — 180 с.
6. Варданян Ю. В. Строение и развитие профессиональной компетентности специалиста с высшим образованием (на материале подготовки педагога и психолога) : дисс. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Ю. В. Варданян. — М. : Московский педагогический государственный университет, 1998. — 353 с.
7. Введенский В. Н. Моделирование профессиональной компетентности педагога / В. Н. Введенский // Педагогика. — 2003. — № 10. — С. 51—55.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. — К. : ВТФ «Перун», 2005. — 1728 с.
9. Вульфсон Б. Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века [Электронный ресурс] / Б. Л. Вульфсон. — М. : Изд-во УРАО, 1999. — 208 с. — Режим доступа : http://elib.gnpbu.ru/text/vulfson_strategiya-razvitiya-obrazovaniya-na-zapade_1999/fs,1/.
10. Глазунова Л. А. Оценка профессиональной компетентности в образовании Великобритании / Л. А. Глазунова // Среднее профессиональное образование. — 2003. — № 4. — С. 43—49.
11. Головань М. С. Компетенція і компетентність : досвід теорії, теорія досвіду / М. С. Головань // Вища освіта України. — 2008. — № 3. — С. 23—30.
12. Гончарова О. М. Теоретико-методичні основи особистісно-орієнтованої системи формування інформатичних компетентностей студентів економічних спеціальностей : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.02 / О. М. Гончарова. — К. : Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2006. — 471 с.
13. Дибкова Л. М. Індивідуальний підхід у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Л. М. Дибкова. — К. : АПН України, Інститут вищої освіти, 2006. — 227 с.
14. Загвязинский В. И. О компетентностном подходе и его роли в совершенствовании высшего образования [Электронный ресурс] / В. И. Загвязинский // Доклад на Ученом совете Тюменского государственного университета 18.01.2010. — Тюмень, 2010. — Режим доступа : <http://www.utmn.ru/docs/2241.doc>.
15. Зеер Э. Компетентностный подход к модернизации профессионального образования / Э. Зеер, Э. Сыманюк // Высшее образование в России. — 2005. — № 4. — С. 23—30.
16. Зеер Э. Ф. Кризисы профессионального становления личности / Э. Ф. Зеер, Э. Э. Сыманюк // Психологический журнал. — 2003. — № 6. — С. 35—44.
17. Зеер Э. Ф. Модернизация профессионального образования : компетентностный подход : учебное пособие для вузов / Э. Ф. Зеер, А. М. Павлова, Э. Э. Сыманюк. — М. : Московский психолого-социальный институт, 2005. — 211 с.
18. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия [Электронный ресурс] / И. А. Зимняя. — М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. — 42 с. — Режим доступа : <http://docplayer.ru/42582-Klyuchevye-kompetentnosti-kak-rezultativno-celevaya-osnova-kompetentnostnogo-podhoda-v-obrazovanii.html>.
19. Зимняя И. А. Ключевые компетенции — новая парадигма результата образования / И. А. Зимняя // Эксперимент и инновации в школе. — 2009. — № 2. — С. 7—14.
20. Зимняя И. А. Компетентностный подход. Каково его место в системе современных подходов к проблемам образования? (теоретико-методологический аспект) / И. А. Зимняя // Единая социально-профессиональная компетентность выпускника университета: понятия, подходы к формированию и оценке. — М. : ГТУ «Московский институт стали и сплавов», 2008. — С. 26—35.
21. Змеёв С. И. Компетенции и компетентности преподавателя высшей школы XXI в. / С. И. Змеёв // Педагогика. — 2012. — № 5. — С. 69—74.
22. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. — К. : «К.І.С.», 2004. — С. 85—89.
23. Компетентностный подход : Реферативный бюллетень. — М. : Российский государственный гуманитарный университет, 2005. — 27 с.

24. Король В. П. Формування у майбутніх учителів технологій професійної компетентності з основ аграрного виробництва : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / В. П. Король. — Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2016. — 293 с.
25. Краевский В. В. Предметное и общепредметное в образовательных стандартах / В. В. Краевский, А. В. Хуторской // Педагогика. — 2003. — № 3. — С. 3—10.
26. Кристопчук Т. Є. Компетентнісний підхід : європейський вимір / Т. Є. Кристопчук // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічна. — 2011. — Вип. 6. — С. 33—42.
27. Кязрст М. Рассмотрение компетентности в психологической концепции совершенствования управления производственной организацией / М. Кязрст // Актуальные проблемы психологии труда. — 1980. — № 4. — С. 45—67.
28. Локшина О. І. «Компетентнісна» ідея в освіті зарубіжжя : успіхи та проблеми реалізації / О. І. Локшина // Компетентнісний підхід в освіті : теоретичні засади і практика реалізації. — 2014. — Вип. 1. — С. 51—59.
29. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. — М. : Просвещение, 1996. — 310 с.
30. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/344/2013>.
31. Новый тлумачний словник української мови (у трьох томах). Том 1. А-К / В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. — Київ : Вид-во «АКОНІТ», 2006. — 926 с.
32. Овчарук О. В. Інформаційно-комунікаційна компетентність як предмет обговорення : міжнародні підходи / О. В. Овчарук // Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей у контексті євроінтеграційних процесів створення інформаційного освітнього простору : Посібник; За заг. ред. Бикова В. Ю., Овчарук О. В. ; НА-ПН України, Ін-т інформ. технол. і засобів навч. — К. : Атіка, 2014. — С. 7—16.
33. Овчарук О. В. Компетентнісний підхід в освіті : загальноєвропейські підходи / О. В. Овчарук // Інформаційні технології і засоби навчання. — 2009. — № 5 (13). — С. 13—18.
34. Овчарук О. В. Розвиток компетентнісного підходу : стратегічні орієнтири міжнародної спільноти / О. В. Овчарук // Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. — К. : «К.І.С.», 2004. — С. 5—14.
35. Онопрієнко О. Концептуальні засади компетентнісного підходу в сучасній освіті / О. Онопрієнко // Шлях освіти. — 2007. — № 4. — С. 32—37.
36. Петров А. Профессиональная компетентность : понятийно-терминологические проблемы / А. Петров // Альма Матер. Вестник высшей школы. — 2004. — № 10. — С. 6—10.
37. Петрович С. Д. Формування професійної компетентності у майбутніх фахівців з обчислювальної техніки в процесі вивчення спеціальних дисциплін в технічних коледжах : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / С. Д. Петрович. — Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2011. — 255 с.
38. Петрук В. А. Використання нетрадиційних занять у процесі формування професійної компетентності майбутніх випускників технічних ВНЗ / В. А. Петрук // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. — 2007. — № 21. — С. 246—250.
39. Поваренков Ю. П. Критерии профессионализации и формирования структуры профессиональных способностей / Ю. П. Поваренков // Развитие и диагностика профессиональных способностей : отв. ред. В. Н. Дружинин, В. Д. Шадриков. — М. : Наука, 1991. — С. 107—126.
40. Погорелова И. Г. Компетентностный подход в современном медицинском образовании / И. Г. Погорелова, А. Н. Калягина, Е. В. Жукова // Сибирский медицинский журнал. — 2008. — № 2. — С. 106—109.
41. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн / О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. — К. : «К.І.С.», 2004. — С. 15—24.
42. Пюжен Ж. Проект Tuning [Электронный ресурс] / Ж. Пюжен. — Режим доступа : <http://www.kspu.ru/upload/documents/2013/03/21/01ebf6404ad0bcb0ceca2b2edc2f060b/prezentatsiya-proekt-tuning.pdf>.
43. Равен Дж. Компетентность в современном обществе : выявление, развитие и реализация / Дж. Равен. — М. : Когито-Центр, 2002. — 396 с.
44. Равен Дж. Педагогическое тестирование : Проблемы, заблуждения, перспективы : пер. с англ., изд. 2-е, испр. / Дж. Равен. — М. : Когито-Центр, 2001. — 142 с.
45. Селевко Г. К. Компетентности и их классификация / Г. К. Селевко // Народное образование. — 2004. — № 4. — С. 138—144.
46. Сидоренко О. Ситуаційна методика навчання : Теорія та практика / О. Сидоренко, В. Чуба. — К. : Центр інновацій та розвитку, 2001. — 256 с.
47. Словарь иностранных слов / Под ред. И. В. Лехина, С. М. Локшиной, Ф. Н. Петрова (гл. редактор) и Л. С. Шаумяна. — М. : Советская энциклопедия, 1964. — 784 с.
48. Словник іншомовних слів / Л. О. Пустовіт, О. І. Скопненко, Г. М. Сюта, Т. В. Цимбалюк. — К. : Довіра, 2000. — 1017 с.
49. Современный словарь иностранных слов : 20000 слов. 3-е изд., стер. — М. : Русский язык, 2000. — 742 с.
50. Субетто А. И. Квалитология образования : (Основания, синтез) / А. И. Субетто. — М., СПб. : Исслед. центр проблем качества подгот. специалистов, 2000. — 219 с.
51. Татур Ю. Г. Компетентность в структуре модели качества подготовки специалиста / Ю. Г. Татур // Высшее образование сегодня. — 2004. — № 3. — С. 20—26.
52. Толковый словарь русского языка : 80000 слов и фразеологических выражений [4-е изд., доп.] / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова. — М. : ООО «ИТИ ТЕХНОЛОГИИ», 2003. — 944 с.
53. Холодная М. А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования / М. А. Холодная. — СПб. : Питер, 2002. — 272 с.
54. Холстед М. Ключевые компетенции в системе Великобритании / М. Холстед, Т. Орджи // Современные подходы к компетентностно-ориентированному образованию : материалы семинара / под ред. А. В. Великановой. — Самара : Профи, 2001. — С. 24—27.

55. Хуторской А. В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения / А. В. Хуторской. — М. : Изд-во МГУ, 2003. — 416 с.
56. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Ученик в обновляющейся школе : сб. науч. тр. / под ред. Ю. И. Дика, А. В. Хуторского. — М. : ИОСО РАО, 2002. — С. 135—157.
57. Чабан А. Нова стратегія професійної підготовки робітничих кадрів / А. Чабан // Професійно-технічна освіта. — 2001. — № 2. — С. 37—40.
58. Чемерис І. М. Нові вимоги до спеціаліста : поняття компетентності й компетенції / І. М. Чемерис // Вища освіта України. — 2006. — № 2 (20). — С. 84—88.
59. Шишов С. Е. Понятие компетенции в контексте качества образования / С. Е. Шишов // Стандарты и мониторинг в образовании. — 1999. — № 2. — С. 30—34.
60. Шишов С. Е. Школа : мониторинг качества образования / С. Е. Шишов, В. А. Кальней. — М. : Педагогическое общество России, 2000. — 320 с.
61. Ягупов В. В. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти / В. В. Ягупов, В. І. Свистун // Наукові записки НАУКМА. Серія «Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота». — 2007. — Т. 71. — С. 3—8.
62. Definition and Selection of Competencies : Theoretical and Conceptual Foundations (DeSeCo). The Definition and Selection of Key Competencies. Executive Summary. — OECD, 2005. Retrieved from <http://deseco.ch/bfs/deseco/en/index/02.parsys.43469.downloadList.2296.DownloadFile.tmp/2005.dskcexecutivesummary.en.pdf>.
63. Derous E. De 'C-story' : Verhelderende verhalen. Actuele stromingen en rode draden binnen de competentieliteratuur / E. Derous // Vocap Bulletin. — 1997. — Vol. 14 (2). — P. 3—18.
64. European Commission. Key competences for lifelong learning. European Reference Framework. — Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2007. — 12 pp.
65. European Union. Recommendation of the European Parliament and to the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC) // Official Journal of the European Union. Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:EN:PDF>.
66. Hager P. Is There a Cogent Philosophical Argument against Competency Standards? / P. Hager // Australian Journal of Education. — 1994. — Vol. 38. — No. 1. — P. 3-18. DOI: <https://doi.org/10.1177/000494419403800101>.
67. Hutmacher W. Key Competencies for Europe. Report of the Symposium (Berne, Switzerland, March 27-30 1996). A Secondary Education for Europe Project. — Strasbourg : Council for Cultural Cooperation, 1997. — 72 p. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED407717.pdf>.
68. Key competences. A developing concept in general compulsory education. — Brussels : Eurydice, 2002. — 146 p. Retrieved from http://biblioteka-krk.ibe.edu.pl/opac_css/doc_num.php?explnum_id=50.
69. Learning : The Treasure Within. Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century. — Paris : UNESCO PUBLISHING, 1996. Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0010/001095/109590eo.pdf>.
70. Mulder M. The concept of competence concept in the development of vocational education and training in selected EU member states. A critical analysis / M. Mulder, T. Weigel, K. Collins // Journal of Vocational Education and Training. — 2006. — No. 59, 1. — P. 65—85. Retrieved from <http://www.mmulder.nl/wp-content/uploads/2011/11/2007-01-19-Mulder-Weigel-Collins-JVET.pdf>.
71. Murray H. Ethical Principles in University Teaching / H. Murray, E. Gillese, M. Lennon, P. Mercer, M. Robinson. — North York, Ontario : Society for Teaching and Learning in Higher Education, 1996. — 13 p. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED407899.pdf>.
72. Nanzhao Zhou. Competencies in Curriculum Development / Zhou Nanzhao. Retrieved from <http://www.ibe.unesco.org/cops/Competencies/CompetCurDevZhou.pdf>
73. Quality education for all young people : challenges, trends and priorities. International conference on education. Forty-seventh session International Conference Centre. (Geneva, Switzerland, 8-11 September 2004). Retrieved from <http://www.ibe.unesco.org/International/ICE47/English/Wdocs/docs/CONFINTED%2047-4%20ENG.pdf>.
74. Rychen D. S. Key competencies for a successful life and a well-functioning society / D. S. Rychen, L. H. Salganik. — Germany : Hogrefe & Huber, 2003. — 224 p. Retrieved from <https://us.hogrefe.com/shop/key-competencies-for-a-successful-life-and-a-well-functioning-society-67288.html>.
75. Ryle G. The Concept of Mind / G. Ryle. — London : Hutchinson, 1949. — 328 p.
76. Smith M. K. Competence and Competency / M. K. Smith // The Encyclopedia of Informal Education. Retrieved from <http://www.infed.org/biblio/b-comp.htm>.
77. Spector J. M. Competencies for Online Teaching / J. M. Spector, I. de la Teja. — Syracuse, NY : ERIC Clearinghouse on Information and Technology, 2001. — 11 p. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED456841.pdf>.
78. White R. W. Motivation reconsidered : The concept of competence / R. W. White // Psychological Review. — 1959. — No. 66. — P. 279—333.

References

1. Bed, V., & Artomova, M. (2011). *Kompetentnisnyi pidkhid v protsesi modernizatsii VNZ [Competence approach in the process of modernization of higher education institutions]*. Osvita rehionu — Education of the region, 5, 43—51 [in Ukrainian].
2. Bibik, N. M. (2004). *Kompetentnisnyi pidkhid: refleksyivnyi analiz zastosuvannia [Competence approach: reflexive analysis of application]*. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukraïnski perspektyvy: Biblioteka z osvithoi polityky — Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian prospects: Library of Educational Policy. O. V. Ovcharuk. (Ed.). Kyiv: «K.I.S.», 45—50 [in Ukrainian].
3. Prokhorov, A. M. (Ed.). (1991). *Bolshoi entsiklopedicheskii slovar [The Great Encyclopedic Dictionary]*. Moskva: Sovetskaia entsiklopediia, 1, 963; 2, 768 [in Russian].

4. Burhun, I. V. (2010.). *Aktualnist uprovadzhenia kompetentnisnogo pidkhotu v osvitu praktiku* [Actuality of implementation of the competence approach in educational practice]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia, pedahohiky ta psikhologii* — Actual problems of public administration, pedagogy and psychology, 1 (2), 159—165 [in Ukrainian].
5. Vardanian, Iu. (2002). *V. Stanovlenie i razvitie professionalnoi kompetentnosti pedagoga i psikhologa* [Formation and development of professional competence of a teacher and a psychologist]. Moskva, 180 [in Russian].
6. Vardanian, Iu. V. (1998). *Stroenie i razvitie professionalnoi kompetentnosti spetsialista s vysshim obrazovaniem (na materiale podgotovki pedagoga i psikhologa)* [Structure and development of professional competence of specialist with higher education (on the basis of preparation of the teacher and psychologist)]. Doctor's thesis. Moskva: Moskovskii pedagogicheskii gosudarstvennyi universitet, 353 [in Russian].
7. Vvedenskii, V. N. (2003). *Modelirovanie professionalnoi kompetentnosti pedagoga* [Modeling of professional competence of the teacher]. *Pedagogika — Pedagogy*, 10, 51—55 [in Russian].
8. Busel, V. T. (Ed.). (2005). *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [The Great Explanatory Dictionary of Modern Ukrainian Language]. Kyiv: VTF «Perun», 1728 [in Ukrainian].
9. Vulfson, B. L. (1999). *Strategiia razvitiia obrazovaniia na Zapade na poroge XXI veka* [The strategy of the development of education in the West, on the threshold of the XXI century]. Moskva: Izd-vo URAO, 208. Retrieved from http://elibrary.gnpbu.ru/text/vulfson_strategiya-razvitiya-obrazovaniya-na-zapade_1999/fs,1/ [in Russian].
10. Glazunova, L. A. (2003). *Otsenka professionalnoi kompetentnosti v obrazovanii Velikobritanii* [Assessment of professional competence in the education of Great Britain]. *Srednee professionalnoe obrazovanie* — Secondary vocational education, 4, 43—49 [in Russian].
11. Holovan, M. S. (2008). *Kompetentsiia i kompetentnist: dosvid teorii, teoriia dosvidu* [Competency and competence: experience of theory, theory of experience]. *Vyshcha osvita Ukrainy* — Higher education of Ukraine, 3, 23-30 [in Ukrainian].
12. Honcharova, O. M. (2006). *Teoretyko-metodychni osnovy osobystisno-orientovanoi systemy formuvannia informatychnykh kompetentnostei studentiv ekonomichnykh spetsialnostei* [Theoretical and methodological foundations of personality-oriented system of formation of informative competences of students of economic specialties]. Doctor's thesis. Kyiv: Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova, 471 [in Ukrainian].
13. Dybkova, L. M. (2006). *Indyvidualnyi pidkhid u formuvanni profesiinnoi kompetentnosti maibutnykh ekonomistiv* [Individual approach to formation of professional competence of future economists]. Candidate's thesis. Kyiv: APN Ukrainy, Instytut vyshchoi osvity, 227 [in Ukrainian].
14. Zagviazinskii, V. I. (2010). *O kompetentnostnom podkhode i ego roli v sovershenstvovanii vysshego obrazovaniia* [About the competence approach and its role in the improvement of higher education]. Tiumen. Retrieved from <http://www.utmn.ru/docs/2241.doc> [in Russian].
15. Zeer, E. & Symaniuk, E. (2005). *Kompetentnostnyi podkhod k modernizatsii professionalnogo obrazovaniia* [Competence approach to the modernization of vocational education]. *Vysshiee obrazovanie v Rossii* — Higher education in Russia, 4, 23—30 [in Russian].
16. Zeer, E. F. & Symaniuk, E. E. (2003). *Krizisy professionalnogo stanovleniia lichnosti* [The crises of professional formation of personality]. *Psikhologicheskii zhurnal* — Psychological journal, 6, 35—44 [in Russian].
17. Zeer, E. F., Pavlova, A. M. & Symaniuk, E. E. (2005). *Modernizatsiia professionalnogo obrazovaniia: kompetentnostnyi podkhod* [Modernization of vocational education: competence approach]. Moskva: Moskovskii psikhologo-sotsialnyi institut, 211 [in Russian].
18. Zimniaia, I. A. (2004). *Kliuchevye kompetentnosti kak rezulativno-tselevaia osnova kompetentnostnogo podkhoda v obrazovanii. Avtorskaia versiiia* [Key competences as a result-target basis of the competence approach in education. Author's version]. Moskva: Issledovatel'skii tsentr problem kachestva podgotovki spetsialistov, 42. Retrieved from <http://docplayer.ru/42582-Klyuchevye-kompetentnosti-kak-rezultatивно-celevaya-osnova-kompetentnostnogo-podkhoda-v-obrazovanii.html> [in Russian].
19. Zimniaia, I. A. (2009). *Kliuchevye kompetentsii — novaia paradigma rezultata obrazovaniia* [Key competencies — the new paradigm of the result of education]. *Ekspieriment i innovatsii v shkole* — Experiment and innovation in school, 2, 7—14 [in Russian].
20. Zimniaia, I. A. (2008). *Kompetentnostnyi podkhod. Kakovo ego mesto v sisteme sovremennykh podkhodov k problemam obrazovaniia? (teoretiko-metodologicheskii aspekt)* [Competence approach. What is its place in the system of modern approaches to the problems of education? (theoretical and methodological aspect)]. *Edinaia sotsialno-professionalnaia kompetentnost vypusknika universiteta: poniatie, podkhody k formirovaniu i otsenke* — Unified social and professional competence of graduate of the university: notion, approaches to formation and evaluation. Moskva: GTU «Moskovskii institut stali i splavov», 26-35 [in Russian].
21. Zmeev, S. I. (2012). *Kompetentsii i kompetentnosti prepodavatel'ia vysshei shkoly XXI v.* [Competencies and competences of the teacher of higher school of the XXI century]. *Pedagogika — Pedagogy*, 5, 69—74 [in Russian].
22. Ovcharuk, O. V. (Ed.). (2004). *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovi dosvid ta ukrainski perspektyvy: Biblioteka z osvitoi polityky* [Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian prospects: Library of Educational Policy]. Kyiv: «K.I.S.», 85—89 [in Ukrainian].
23. *Kompetentnostnyi pokhod: Referativnyi biulleten* [Competence approach: Abstract Bulletin] (2005). Moskva: Rossiiskii gosudarstvennyi gumanitarnyi universitet [in Russian].
24. Korol, V. P. (2016). *Formuvannia u maibutnykh uchyteliv tekhnologii profesiinnoi kompetentnosti z osnov ahrarnoho vyrobnytstva* [Formation of future teachers' technology of professional competence on a basis of agricultural production]. Candidate's thesis. Vinnytsia: Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Mykhaila Kotsiubynskoho, 293 [in Ukrainian].
25. Kraevskii, V. V. & Khutorskoi, A. V. (2003). *Predmetnoe i obshchepredmetnoe v obrazovatelnykh standartakh* [Subject and general subject in educational standards]. *Pedagogika — Pedagogy*, 3, 3—10 [in Russian].
26. Krystopchuk, T. Ye. (2011). *Kompetentnisnyi pidkhid: yevropeyskyi vymir* [Competence approach: European dimension]. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Serii: Pedahohichna* — Scientific herald of Melitopol State Pedagogical University. Series: Pedagogical, 6, 33-42 [in Ukrainian].

27. Kiaerst, M. (1980). *Rassmotrenie kompetentnosti v psikhologicheskoi kontseptsii sovershenstvovaniia upravleniia proizvodstvennoi organizatsiei* [Consideration of competence in the psychological concept of improving the management of the production organization]. *Aktualnye problemy psikhologii truda* — Actual problems of the psychology of work, 4, 45—67 [in Russian].
28. Lokshyna, O. I. (2014). «Kompetentnisna» idea v osviti zarubizhzhia: uspikhy ta problemy realizatsii [«Competence» idea in the education of foreign countries: successes and implementation problems]. *Kompetentnisnyi pidkhid v osviti: teoretychni zasady i praktyka realizatsii* — Competence approach in education: theoretical principles and practice of implementation, 1, 51—59 [in Ukrainian].
29. Markova, A. K. (1996). *Psikhologiiia professionalizma* [Psychology of professionalism]. Moskva: Prosveshchenie, 310 [in Russian].
30. *Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku* [National Strategy for the Development of Education in Ukraine until 2021]. Retrieved from <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/344/2013> [in Ukrainian].
31. Yaremenko, V. V. & Slipushko, O. M. (Ed.) (2006). *Novyi tлумachnyi slovnyk ukrainskoi movy (u trokh tomakh). Tom 1. A-K* [New Explanatory Dictionary of Ukrainian Language (in three volumes). Volume 1]. Kyiv: Vyd-vo «AKONIT», 926 [in Ukrainian].
32. Ovcharuk, O. V. (2014). *Informatsiino-komunikatsiina kompetentnist yak predmet obhovorennia: mizhnarodni pidkhody* [Information and communication competence as a subject of discussion: international approaches]. *Formuvannia informatsiino-komunikatsiinykh kompetentnosti u konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv stvorennia informatsiinoho osvithnoho prostoru* — Formation of information and communication competences in the context of European integration processes of the creation of informational educational space. V. Yu. Bykova & O. V. Ovcharuk (Ed.). Kyiv: Atika, 7—16 [in Ukrainian].
33. Ovcharuk, O. V. (2009). *Kompetentnisnyi pidkhid v osviti: zahalnoievropeiski pidkhody* [Competence approach in education: Pan-European approach]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia* — Information technology and learning tools, 5 (13), 13—18 [in Ukrainian].
34. Ovcharuk, O. V. (2004). *Rozvytok kompetentnisnoho pidkhodu: stratehichni oriientyry mizhnarodnoi spilnoty* [Development of competence approach: strategic benchmarks of the international community]. *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy: Biblioteka z osvithnoi polityky* — Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian prospects: Library of Educational Policy. O. V. Ovcharuk. (Ed.). Kyiv: «K.I.S.», 5—14 [in Ukrainian].
35. Onopriienko, O. (2007). *Kontseptualni zasady kompetentnisnoho pidkhodu v suchasni osviti* [Conceptual bases of competence approach in modern education]. *Shliakh osvity* — Education path, 4, 32—37 [in Ukrainian].
36. Petrov, A. (2004). *Professionalnaia kompetentnost: poniatiino-terminologicheskie problemy* [Professional competence: conceptual and terminological problems]. *Alma Mater. Vestnik vysshei shkoly* — Alma Mater. Herald of Higher School, 10, 6—10 [in Russian].
37. Petrovych, S. D. (2011). *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti u maibutnikh fakhivtsiv z obchysliuvainoi tekhniki v protsesi vyvchennia spetsialnykh dystsyplin v tekhnichnykh koledzhakh* [Formation of professional competence of future specialists in computer science in the process of studying of special disciplines in technical colleges]. Candidate's thesis. Vinnytsia: Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Mykhaila Kotsiubynskoho, 255 [in Ukrainian].
38. Petruk, V. A. (2007). *Vykorystannia netradytsiinykh zaniat u protsesi formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh vypusknikiv tekhnichnykh VNZ* [Use of non-traditional classes in the process of formation of the professional competence of future graduates of technical higher education institutions]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Pedahohika i psykholohiia* — Scientific notes of the Vinnitsa State Pedagogical University named after Mikhail Kotsiubynsky. Series: Pedagogy and Psychology, 21, 246—250 [in Ukrainian].
39. Povarenkov, Iu. P. (1991). *Kriterii professionalizatsii i formirovaniia struktury professionalnykh sposobnosti* [Criteria of professionalization and formation of the structure of professional abilities]. *Razvitie i diagnostika professionalnykh sposobnosti* — The development and diagnosis of professional abilities. V. N. Druzhinin, V. D. Shadrikov (Ed.). Moskva: Nauka, 107—126 [in Russian].
40. Pogorelova, I. G., Kaliagina, A. N., & Zhukova, E. V. (2008). *Kompetentnostnyi podkhod v sovremennom meditsinskom obrazovanii* [Competence approach in modern medical education]. *Sibirskii meditsinskii zhurnal* — Siberian Medical Journal, 2, 106—109 [in Russian].
41. Pometun, O. I. (2004). *Teoriia ta praktyka poslidovnoi realizatsii kompetentnisnoho pidkhodu v dosvidi zarubizhnykh krain* [The theory and practice of consistent implementation of the competence approach in the experience of foreign countries]. *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukrainski perspektyvy: Biblioteka z osvithnoi polityky* — Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian prospects: Library of Educational Policy. O. V. Ovcharuk. (Ed.). Kyiv: «K.I.S.», 15—24 [in Ukrainian].
42. Piuzhen, Zh. *Proekt Tuning [The Tuning Project]*. Retrieved from <http://www.kspu.ru/upload/documents/2013/03/21/01ebf6404ad0bcb0ceca2b2edc2f060b/prezentatsiya-proekt-tuning.pdf> [in Russian].
43. Raven, Dzh. (2002). *Kompetentnost v sovremennom obshchestve: vyivavlenie, razvitie i realizatsiia* [Competence in modern society: identification, development and implementation]. Moskva: Kogito-Tsentr, 396 [in Russian].
44. Raven, Dzh. (2001). *Pedagogicheskoe testirovanie: Problemy, zabluzhdeniia, perspektivy* [Pedagogical Testing: Problems, Misconceptions, Perspectives]. Moskva: Kogito-Tsentr, 142 [in Russian].
45. Selevko, G. K. (2004). *Kompetentnosti i ikh klassifikatsiia* [Competences and their classification]. *Narodnoe obrazovanie* — The people's education, 4, 138-144 [in Russian].
46. Sydorenko, O. & Chuba, V. (2001). *Sytuatsiina metodyka navchannia: Teoriia ta praktyka* [Situational training technique: Theory and practice]. Kyiv: Tsentr innovatsii ta rozvytku, 256 [in Ukrainian].
47. Lekhina, I. V., Lokshinoi, S. M., Petrova, F. N. & Shaumiana, L. S. (Ed.) (1964). *Slovar inostrannykh slov* [Dictionary of foreign words]. Moskva: Sovetskaia entsiklopediia, 784 [in Russian].
48. Pustovit, L. O., Skopnenko, O. I., Siuta, H. M., & Tsymbaliuk, T. V. (Ed.) (2000). *Slovnnyk inshomovnykh sliv* [Dictionary of foreign words]. Kyiv: Dovira, 1017 [in Ukrainian].

49. *Sovremennyyi slovar inostrannykh slov: 20000 slov. 3-e izd., ster.* [The modern dictionary of foreign words] (2000). Moskva: Russkii iazyk, 742 [in Russian].
50. Subetto, A. I. (2000). *Kvalitologiya obrazovaniia: (Osnovaniia, sintez)* [Qualitology of education: (Bases, synthesis)]. Moskva, Sankt-Peterburg: Issled. tsentr problem kachestva podgot. spetsialistov, 219 [in Russian].
51. Tatur, Iu. G. (2004). *Kompetentnost v strukture modeli kachestva podgotovki spetsialista* [Competence in the structure of the specialist training quality model]. *Vysshee obrazovanie segodnia — Higher education today*, 3, 20—26 [in Russian].
52. Ozhegov, S. I. & Shvedova, N. Iu. (2003). *Tolkovyi slovar russkogo iazyka: 80000 slov i frazeologicheskikh vyrazhenii* [Explanatory dictionary of the Russian language]. Moskva: OOO «ITI TEKHNOLOGII», 944 [in Russian].
53. Kholodnaia, M. A. (2002). *Psikhologiya intellekta. Paradoxy issledovaniia* [Psychology of the intellect. Paradoxes of research]. Sankt-Peterburg: Piter, 272 [in Russian].
54. Kholsted, M. & Ordzhi, T. (2001). *Kliuchevye kompetentsii v sisteme Velikobritanii* [Key Competencies in the UK System]. *Sovremennye podkhody k kompetentnosno-orientirovannomu obrazovaniu — Modern Approaches to Competently Oriented Education: Materials of Seminar*. A. V. Velikanova (Ed.). Samara: Profi, 24—27 [in Russian].
55. Khutorskoi, A. V. (2003). *Didakticheskaia evristika. Teoriia i tekhnologiya kreativnogo obuchenii* [Didactic heuristics. Theory and technology of creative learning]. Moskva: Izd-vo MGU, 416 [in Russian].
56. Khutorskoi, A. V. (2002). *Kliuchevye kompetentsii kak komponent lichnostno-orientirovannoi paradigmy obrazovaniia* [Key Competencies as a Component of the Personality-Oriented of Education Paradigm]. *Uchenik v obnovliaiushcheis shkole — Pupil in renewing school*. Iu. I. Dik, A. V. Khutorskoi (Ed.). Moskva: IOSO RAO, 135—157 [in Russian].
57. Chaban, A. (2001). *Nova stratehiia profesiinoi pidhotovky robotnychykh kadriv* [The new strategy for the professional training of workers]. *Profesiino-tekhnichna osvita — Vocational and technical education*, 2, 37—40 [in Ukrainian].
58. Chemerys, I. M. (2006). *Novi vymohy do spetsialista: poniattia kompetentnosti y kompetentsii* [New requirements for a specialist: the concept of competence and competency]. *Vyshcha osvita Ukrainy — Higher education of Ukraine*, 2 (20), 84-88 [in Ukrainian].
59. Shishov, S. E. (1999). *Poniatie kompetentsii v kontekste kachestva obrazovaniia* [The concept of competency in the context of the quality of education]. *Standarty i monitoring v obrazovanii — Standards and monitoring in education*, 2, 30-34 [in Russian].
60. Shishov, S. E. & Kalnei, V. A. (2000). *Shkola: monitoring kachestva obrazovaniia* [School: monitoring the quality of education]. Moskva: Pedagogicheskoe obshchestvo Rossii, 320 [in Russian].
61. Yahupov, V. V. & Svystun, V. I. (2007). *Kompetentnisnyi pidkhdid do pidhotovky fakhivtsiv u systemi vyshchoi osvity* [Competence approach to the training of specialists in the system of higher education]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Seriya «Pedagogichni, psykholohichni nauky ta sotsialna robota» — Scientific notes of the National University of «Kyiv-Mohyla Academy»*. Series «Pedagogical, Psychological Sciences and Social Work», 71, 3-8 [in Ukrainian].
62. OECD, (2005). *Definition and Selection of Competencies: Theoretical and Conceptual Foundations (DeSeCo). The Definition and Selection of Key Competencies. Executive Summary*. Retrieved from <http://deseco.ch/bfs/deseco/en/index/02.parsys.43469.downloadList.2296.DownloadFile.tmp/2005.dskcexecutivesummary.en.pdf>.
63. Derous, E. (1997). *De 'C-story': Verhelderende verhalen. Actuele stromingen en rode draden binnen de competentieliteratuur*. *Vocap Bulletin*, 14 (2), 3—18.
64. European Commission, (2007). *Key competences for lifelong learning. European Reference Framework*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 12.
65. European Union, (2006). *Recommendation of the European Parliament and to the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC)*. Official Journal of the European Union. Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:EN:PDF>
66. Hager, P. (1994). *Is There a Cogent Philosophical Argument against Competency Standards?* *Australian Journal of Education*, 38 (1), 3-18. DOI: <https://doi.org/10.1177/000494419403800101>.
67. Hutmacher, W. (1997). *Key Competencies for Europe. Report of the Symposium* (Berne, Switzerland, March 27-30 1996). A Secondary Education for Europe Project. Strasbourg: Council for Cultural Cooperation, 72. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED407717.pdf>.
68. EURYDICE, (2002). *Key competences. A developing concept in general compulsory education*. Brussels: Eurydice, 146. Retrieved from http://biblioteka-krk.ibe.edu.pl/opac_css/doc_num.php?explnum_id=50.
69. UNESCO, (1996). *Learning: The Treasure Within. Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century*. Paris: UNESCO PUBLISHING. Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0010/001095/109590eo.pdf>.
70. Mulder, M., Weigel, T. & Collins, K. (2006). *The concept of competence concept in the development of vocational education and training in selected EU member states. A critical analysis*. *Journal of Vocational Education and Training*, 59 (1), 65—85. Retrieved from <http://www.mmulder.nl/wp-content/uploads/2011/11/2007-01-19-Mulder-Weigel-Collins-JVET.pdf>.
71. Murray, H., Gillese, E., Lennon, M., Mercer, P. & Robinson, M. (1996). *Ethical Principles in University Teaching*. North York, Ontario: Society for Teaching and Learning in Higher Education, 13. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED407899.pdf>.
72. Nanzhao, Zhou. *Competencies in Curriculum Development*. Retrieved from <http://www.ibe.unesco.org/cops/Competencies/CompetCurDevZhou.pdf>
73. UNESCO, (2004). *Quality education for all young people: challenges, trends and priorities*. International conference on education. Forty-seventh session International Conference Centre. (Geneva, Switzerland, 8-11 September 2004). Retrieved from <http://www.ibe.unesco.org/International/ICE47/English/Wdocs/docs/CONFINTED%2047-4%20ENG.pdf>.
74. Rychen, D. S. & Salganik, L. H. (2003). *Key competencies for a successful life and a well-functioning society*. Germany: Hogrefe & Huber, 224. Retrieved from <https://us.hogrefe.com/shop/key-competencies-for-a-successful-life-and-a-well-functioning-society-67288.html>.
75. Ryle, G. (1949). *The Concept of Mind*. London: Hutchinson, 328.
76. Smith, M. K. (1996). *Competence and Competency*. *The Encyclopedia of Informal Education*. Retrieved from <http://www.infed.org/biblio/b-comp.htm>.

77. Spector, J. M. & de la Teja, I. (2001) *Competencies for Online Teaching*. Syracuse, NY: ERIC Clearinghouse on Information and Technology, 11. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED456841.pdf>.
78. White, R. W. (1959). *Motivation reconsidered: The concept of competence*. *Psychological Review*, 66, 279—333.

Добровольская А. М. Высшее медицинское и фармацевтическое образование: компетентностный подход и его образовательные конструкты

В статье акцентировано внимание на компетентностном подходе, который используется в современном высшем медицинском и фармацевтическом образовании с целью формирования компетенций и компетентностей будущих врачей и провизоров. Охарактеризована сущность понятий «компетентный», «компетенция», «компетентность». Проанализировано толкование понятия «компетентный», а также понятий «компетенция» и «компетентность» как образовательных конструктов компетентностного подхода, которые сформулированы в научных источниках. Акцентировано внимание на аспектах, в пределах которых рассматривается понятие «компетенция» в научных исследованиях. Указано происхождение понятия «компетентность». Отмечены концептуальные этапы эволюции понятия «компетентность», а также подходы (бихевиористский, общий, когнитивный) к его трактовке. Указаны категории, к которым можно отнести компетентности будущих специалистов, что приобретаются в процессе образования, а также возможные уровни (минимальный, медиальный, максимальный) таких компетентностей. Акцентировано внимание на компонентах структуры компетентности личности, которые рассматриваются в пределах мотивационного, когнитивного, поведенческого, ценностно-смыслового и эмоционально-волевого аспектов, а также на системе функций компетентности (мотивационно-побудительная, гностическая, деятельностьная, ценностно-рефлексивная, эмоционально-волевая, коммуникативная) в структуре личности. Проанализирован зарубежный опыт в изучении вопроса компетентностного подхода и его образовательных конструктов. Рассмотрен вопрос становления компетентностного подхода, а также охарактеризованы его этапы. Охарактеризованы ключевые, общеотраслевые (общепредметные) и предметные компетентности. Получен вывод о целесообразности использования компетентностного подхода и его образовательных конструктов в современном высшем медицинском и фармацевтическом образовании.

Ключевые слова: аспекты, категории, компетентностное образование, компетентностный подход, компетентность, компетенции, компоненты, уровни, функции, этапы.

Dobrovolska A. Higher medical and pharmaceutical education: competence approach and its educational constructions

In the article, attention has been focused on the competence approach, which is used in modern higher medical and pharmaceutical education with the purpose of formation of the competencies and competences of future doctors and pharmacists. We have characterized the essence of the concepts of «competent», «competency» and «competence». The interpretation of the concept of «competent», as well as the concepts of «competency» and «competence» as educational constructs of the competence approach, which are formulated in scientific sources, has been analyzed. Attention has been focused on the aspects within which the concept of «competency» is considered in scientific research. The origin of the concept of «competence» has been indicated. The conceptual stages of the evolution of the concept of «competence», as well as approaches (behavioral, general, cognitive) to its interpretation have been noted. We have pointed categories that can include the competences of future specialists, which are acquired in the process of education, as well as the possible levels (minimal, medial, maximal) of such competencies. Attention has been focused on the components of the competence structure of personality, which are considered within the limits of motivational, cognitive, behavioral, value-content and emotional and volitional aspects, as well as on the system of competence functions (motivational-inducing, gnostic, activity, value-reflexive, emotional and volitional, communicative) in the structure of personality. The foreign experience in studying the issue of the competence approach and its educational constructs has been analyzed. We have considered the issue of developing the competence approach, and its stages have been characterized. Key, industry-wide (subject-wide) and subject competences have been characterized. We have concluded about the expediency of using a competence approach and its educational constructs in modern higher medical and pharmaceutical education.

Key words: aspects, categories, competence education, competence approach, competence, competencies, components, functions, levels, stages.

Стаття надійшла до редколегії 30.08.2017